

Santiago Estaún | Pensaments perduts

Avegades, per no perdre algun d'aquells pensaments fugissers, els escric i allà es queden. En algunes ocasions però, els recupero; aquesta n'és una gràcies a la invitació que he rebut de Amics de la UAB. L'escrit és el que a continuació presento.

Ahir vaig començar el meu darrer curs de "Psicologia i Temps", que pertany a la Llicenciatura de Psicologia, ja que m'ha arribat el moment de la jubilació.

Com cada curs, he demanat als estudiants que responguessin a tres preguntes, entre elles la de per què han escollit aquesta assignatura optativa. Com cada any, hi ha hagut respostes com: "Els companys m'han dit que és una assignatura que fa pensar", "que integra coneixements". Però hi ha hagut una alumna que m'ha sorprès al afegir "i pocs professors al llarg de la carrera es preocupen per això"

Aquesta resposta m'ha amoïnat i m'ha fet pensar una vegada més, quina hauria de ser la meva funció com a professor universitari. He recordat la lectura d'un article periodístic de l'estiu passat que acabava dient que avui tenim molta informació, poca reflexió i menys pensament.

M'ha amoïnat perquè m'ha fet pensar que si els estudiants perceben que els professors demanen solament que aprenguin continguts que poden trobar amb escreix gràcies als llibres i més encara als recursos informàtics de què es disposa, hi ha quelcom que no hem sabut aplicar malgrat els cursos de formació que la Universitat ofereix al professorat.

Per altra banda, també m'ha fet reflexionar per tal de trobar la diferència que existeix entre la meva docència d'aquells sis anys de mestre de primària o la d'aquells dos breus anys d'interí a l'Institut, i la dels meus trenta-vuit anys de professor a la UAB.

En iniciar la meva docència a la facultat de Psicologia, vaig intentar allunyar-me de la simple transmissió de continguts; així els alumnes de primer curs de Psicologia General feien pràctiques, quan no era una cosa habitual, havien de resumir i discutir uns llibres, a més a més del manual de l'assignatura. Assistien a seminaris voluntaris i tantes altres coses que no consten enlloc si exceptuem el record dels mateixos alumnes, com més d'una vegada m'ho han recordat antics alum-

nes, alguns d'ells, ara professors de la UAB.

Sens dubte, en actuar d'aquesta manera, m'emmirallava i rebia la influència dels meus professors de la UAB, que, en les primeres promocions de Psicologia, estimulaven les discussions de lectures afegides als manuals recomanats en els programes, les sessions de seminaris extra que professors i estudiants fèiem i que, per a mi, foren el model del que després he intentat fer.

Tots aquests records m'han portat a reflexionar sobre el tan ponderat Pla Bolonya, en el qual tot es troba planificat: les setmanes de classe teòrica, les de pràctiques, les d'avaluació continuada (?), el valor que té per a la nota de la assignatura cada tipus d'evidència d'aprenentatge, etc. No puc deixar de pensar que la dinàmica d'un curs o d'un grup d'alumnes pot ser molt diferent del previst. Penseu que l'alumne no és un client amb qui s'estableix un contracte mercantil, o tal volta sí?

Comparativament, avui amb grups de 40, 60, 80 o 100 estudiants amb uns horaris ajustats, és difícil el tracte individualitzat amb els alumnes tal com demana una tutoria eficaç.

No puc deixar de pensar en els comentaris que em feien els estudiants que en els anys 90 aprofitaven la mobilitat del programa Erasmus i estudiaven durant un curs en universitats angleses, holandeses, alemanyes on cer-

tament tenien poques hores de classe, però moltes d'estudi personal i de devolució del seu treball amb el professor. Certament, l'estada durava tot un curs i a més els grups eren habitualment de 25 o com a màxim, 30 estudiants.

Per altra banda, tampoc puc deixar de pensar que l'aplicació que es fa de competències, evidències d'aprenentatge, guies de l'estudiant detallades, etc, ja ha estat experimentat a primària i ESO i que, segons els informes PISA, no sembla que els resultats hagin estat massa encoratjadors. Bolonya tal volta ens exigeix repensar un model educatiu més adient i d'acord amb el nostre entorn cultural, de manera que estimuli molt més el desig de treballar i de reflexionar sobre els objectius que hom es proposa i les estratègies que es segueixen per a aconseguir-los.

Cal pensar també en el paper que ha de tenir la recerca en la dedicació del professor universitari. Avui sembla ser el més important, doncs se'l valora per les publicacions que fa en revistes molt consultades o d'impacte, ja que solament així se l'acreditarà per poder participar en oposicions. No deixa de cridar l'atenció el valor que se li dóna a la recerca que fa el professor universitari, fins i tot rebaixant-li docència per tal que es dediqui a tal finalitat, quan existeix tota una estructura en paral·lel dedicada només a la recerca, el CSIC, els membres del qual se'ls contracta i avalua com a investigadors.

Certament penso que un professor universitari ha de fer recer-

ca i ha de saber ajudar, orientar i promocionar als joves que s'hi volen dedicar. Però no comparo que el criteri principal per esdevenir professor universitari sigui el que hagi publicat en revistes d'impacte; em costa donar-li credibilitat. Que una revista sigui molt consultada o que els seus articles siguin citats, o fins i tot tingui avaluadors dels articles a publicar, són criteris relatius, amb tot el meu respecte. Pel que fa a les consultes o cites que hagi rebut una revista, no cal parlar-ne; pel que fa al criteri dels avaluadors no deixa d'estar sotmès a aspectes subjectius, d'acord amb la formació rebuda, amb el paradigma de recerca que un segueix, amb el que es valora o està de moda i sense excloure les filies i les fòbies, per més que se'ls hi vulgui donar criteris objectius. Per altra banda, tot i ser recerques ben estructurades i desenvolupades, a vegades solament confirmen dades ja conegudes i no aporten cap novetat i en aquest cas es justifica la publicació dient que la ciència és acumulativa. Però és aquesta una justificació suficient?

Si focalitzo la meua reflexió en la Psicologia, la resposta de la meua alumna ha desvetllat també altres aspectes que posen de manifest la complexitat d'aquesta ciència. La Psicologia no es pot reduir a l'àmbit sanitari, tot i que recentment ha estat reconeguda com a tal, si no que té molt a estudiar i a dir en tot allò que correspon a l'activitat humana i vet aquí la seva necessària interdisciplinarietat, com estant evidenciant les Neurociències.

Possiblement, aquests pensaments, que jo anomeno perduts, s'han fet presents amb més força quan el ministre Wert, en el nou Reial Decret 14/2012 (BOE 21/04/2012), determina la dedicació docent del professor universitari en termes de crèdits ECTS, prioritzant, de facto, la recerca sobre la docència. Em pregunto cap on anem? Quina universitat volem? I en definitiva ens apropem a una secundarització de la Universitat? •